

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לד.

עין משפט נר מצוה

(א) [לקמן מה. מוספתא פ"ג ה"ב], (ב) לקמן מה. מענית ג. מ"ג: ג. ע"ש זכחסי קי: (ג) [מוספתא פ"ב ה"ב], (ד) [לעיל ג.], (ה) שבת לו. ע"ש, (ו) כבודם עו: חולין מה: נ. (ז) [שם ע"ש], (ח) ר"ת מ"ה, (ט) כפי' מחזק כעוביו ולא כו',

תורה אור השלם

1. ויקח מזרע הארץ ויחננהו בשדה ויָרַע קֹחַ על מים רבים צפצפה שמו: יחזקאל י"ד ה

גליון הש"ם

נברא ערבי שתיים אחת ללולב. ע"י לקמן דף מג ע"ב תוס' ד"ה והביאו דף מה ע"ב תוס' ד"ה א' ללולב:

מוסף רש"י

לשופר של ראש השנה. אין מוקצין אלף בלתי ששם הארץ קורין חלוצות, והוא שופר, או אם זה עש הארץ לאלול כמה יתקן, אומרים לו בחלוצות (שבת פ"ד). פתורה. מתחילה היו קורין לגזול פתורה ולקטנה פתורה ועשוי נשטן (שם). אף אני אומר. להוסיף ארבע חסדל לומר שם זה נשמה (שם). בי כסי הובלילא. מתחילה היו קורין המסס הובלילא וצמי המססות כי, ועכשיו נשטן. המסס הוא הסמון לצמי הכוסות עשוי סגלגל כמין כדור וחמור קליפות קליפות הכרה סגלגל של ריחים וקורין יניפ"ל ודופט דק מהלך בית הכוסות, סוף הכרה סקורין פלג"ל ויש בו עובי שקורין דובלון ותוכו עשוי כמין כוס. עובי בית הכוסות, דופן כפולה ודוקין הפכלים זה בזה בשומן (שם). למחט הנמצא בטורף בית הכוסות. מקום ים כרסם הכרה סמון להמסס קרוי בית הכוסות, שהוא כעין סוס ויש בו סביב שפתו עובי שני כפלים כפולים ודוקים ובלע"ז רובול"ן, ומלא מתט מחזקה בלתי עובי ומתן עוביו אפשר לה שלא נקטמה כולה (כתובות עו: וכפ"ז חולין סו:).

אבא שאול אומר. ערבי דאמר קרא לא להכשיר של צעל צא אלף ללמדך שזריך שתי מצות של ערבה אחת לאגדה בלולב ואחת למקדש להקיף את המזבח כדאמרין לקמן בפרק לולב וערבה (דף מה:): **ורבנן.** דדרשי ערבי להכשיר של צעל ושל הרים למקדש מנא להו:

ואחת למקדש. תימה דכיון דלית ליה הלכתא אימא אף בגזולין דמידי מקדש כתיב בקרא: **ורבנן למקדש מנא להו.** הכי נמי מני למיבעי לאבא שאול של צעל ושל הרים מנא ליה ושמא לית ליה ולית ליה נמי הא דדרשי רבנן לקמן ערבי נחל שמים אלף סבר ליה כרבי עקיבא דאמר הדם אחד וערבה אחת ואין הלכה כר"ע דמוכח לקמן ולפי זה כריך ליהרר שלא ליטול ערבה ללולב אלא"כ גדילה על הנחל דשמי דרשות לא דרשינן מערבי כדדרשינן לקמן וכדדרשינן הכא וכל הני תנאי דהכא דולקמן מתניא גבי הדדי צמורת כהני משמע דמר דריש ליה הכי ומר דריש ליה הכי:

קנה ש"ה בו. כיון דפירש סימני ערבה ע"י סגי אלף להכשיר אף שאין זו ג' סימנים אלו כגון חילפא גילא לפיכך קמני סימני לפלפא למימר דוקא הני: **בית הכוסות.** סוף הכרס שקורין פנלא והוא עשוי ככובע וכסוה ומניא מחט שנמלאת בעובי בית הכוסות מנזר אחד י' ולא יקב נקב מפולש כשרה שעור סותמו ומגין משני דדיין שהנקב מפולש טרפה ובאזוהי שקורין עכשיו בית הכוסות אין חילוק להכשיר מפני שדופנו דק והוא היה רגיל לקרות הובלילא כך פי' בקוב"ט, ואם תמנלא לומר דאין סברא שיהא טרפה הואיל ולא יקב אלף חזי העור מניין למימר דכולו יקב ומיישין שמה הצריח כי היכי דחייש בריש אלו טרפות (חולין דף מג:): גבי יש לו קוץ דושט למאן דחייש לספק דרוסה והא דתנא התם המסס וצית הכוסות שניקבו לחון דמשמע דבעינן נקב מפולש לאו דוקא לחון מפולש אלף כלומר כלפי חוץ לאפוקי נקבו זה לתוך זה והא דקא אמרי' בעובי בית הכוסות מנזר אחד כשרה כריך לפרש אותו דל מצפנים כלפי הרעי דאי דל חיוון שלפני חלל הגוף אפי' לא יקב כלל אלף שנמלאת מחט בחלל הגוף טרפה דאמרין נקובי נקב ואמאי ואין נראה לר"ת לומר שתהא טרפה בלא נקב אלף חזי העובי של המסס נמי מנזר אחד כשרה והא דנקט עובי בית הכוסות דהוא מה שהיו קוראין תחלה בית הכוסות אפי' משני דדיין כשרה כחלולת שניקבה וירכים מעמידות אותה: נפקא

אבא שאול אומר (פ"ג) ערבי שתיים אחת ללולב ואחת למקדש ורבנן למקדש מנא להו הלכתא גמירי להו דא"ר אסי א"ר יוחנן (פ"ג) ע"ש נטיעות ערבה יוניסוך המים הלכה למשה מסיני ת"ר ערבי נחל הגדילות על הנחל פרט לצפצפה הגדילה בין ההרים א"ר זירא מאי קראה יקח על מים רבים צפצפה שמו א"ל אב"י ודילמא פרושי קא מפרש קח על מים רבים ומאי ניהו צפצפה א"כ מאי שמו א"ר אבהו אמר הקב"ה אני אמרתי שיהו ישראל לפני בקח על מים רבים ומאי ניהו ערבה והן שמו עצמן בצפצפה שבהרים איכא דמתני לה להאי קרא אמרתיה קח על מים רבים צפצפה שמו מתקיף לה ר' זירא ודילמא פרושי קא מפרש קח על מים רבים מאי ניהו צפצפה אם כן מאי שמו א"ר אבהו אמר הקב"ה אני אמרתי שיהו ישראל לפני בקח על מים רבים ניהו ערבה והן שמו עצמן בצפצפה שבהרים קנה שלה ארום ועלה שלה משוך ופיה חלק צפצפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל והא תניא דומה למגל כשר דומה למסר פסול אמר אב"י כי תניא ההיא בחילפא גילא אמר אב"י שמע מינה האי חילפא גילא כשר להושענא פשיטא מהו דתימא הוואיל ואית ליה שם לווי לא נתכשר קמ"ל ואימא הכי נמי ערבי נחל אמר רחמנא מכל מקום אמר רב חסדא הני תלת מילי אשתני שמייהו מבי הרב בית המקדש חלפת ערבתי ערבתי חלפתא מאי ג"מ ללולב שיפורא חציצרתא חציצרתא שיפורא מאי נפקא מינה לשופר של ראש השנה פתורתא פתורתא פתורתא למאי נפקא מינה למקח וממכר אמר אב"י אף אני אומר בי כסי הובלילא הובלילא בי כסי למאי נפקא מינה למחט הנמצא בעובי בית הכוסות אמר רבא בר יוסף אף אני אומר בכל בורסיף בורסיף בכל למאי נפקא

כשרה נקט נמי משני דדיין טריפה אף על פי דמילתא דפשיטא היא אי נמי ס"ד משני דדיין דניקבו שמי העורות כשרה לפי שאשכח ע"ג המסס ומדובק שם בשומן ומגין שלא יא הרעי מידי דהוה אחרולת שניקבה וירכים מעמידות אותה והא דנקפא מינה הכא במאי דאישתני שמייהו היינו נפקותא דלא תטעה מה שאמר מנזר אחד כשרה היינו בהובלילא דהיינו המסס שקורין עכשיו בית הכוסות אבל מה שקורין הובלילא דהיינו מה שהיו רגילין לקרות בית הכוסות אפי' מנזר אחד טרפה הואיל ויקב עור שלם וכן שלא נטעה נמי במשני דדיין טרפה דהוי צמח שקורין עכשיו בית הכוסות דהוא המסס אבל מה שקורין עכשיו הובלילא דהוא מה שהיו קוראין תחלה בית הכוסות אפי' משני דדיין כשרה כחלולת שניקבה וירכים מעמידות אותה: נפקא

מסר היא מגירה שקורין שיג"ה ופגימותיה הולכות נכחו ולהם שני עוקצין אחד מכלן ואחד מכלן כפגימות סקין: ה"ג משכחם לה בחילפא גילא. ולא גרס ומשכחם לה. חילפא גילא מין ערבה כשרה היא ופיה דומה למגל אבל שאר ערבה פיה חלק: חילפא ערבתי. לאו היינו חילפא גילא אלף לפלפא ועכשיו נשתיית משמה וקורין לה ערבה: שיפורא. כפוף: הלוזרסא. פשוטה ואינה של איל: פתורסא פתורא. האחת גדולה והאחת קטנה ושם היו רגילין לקרות לגדולה חלק קטנה ושל קטנה לגדולה: אף אני אומר. אף חזי יש צדי עור אחד שנתחלק שמה: הובלילא. כפפ"י: בית הכוסות. סוף הכרס שקורין פנלא והוא עשוי ככובע וכסוה ודופנו כסבי (שפה) לו עבה כשמי דפנות ותניא (חולין דף ג:) מחט שנמלאת בעובי בית הכוסות מנזר אחד מחזקה בעוביו ולא יקב נקב מפולש כשר שהעובי סותמו ומגין משני דדיין שהנקב מפולש טריפה ובאזוהי שקורין עכשיו בית הכוסות אין חילוק להכשיר מפני שדופנו דק והוא היה רגיל לקרות הובלילא: לגיטי

א מ מ"י פ"ג מלכות שמיטה ויזיל הלכה ה סג לאין רס: **ב** מ מ"י פ"ז מלכות לולב הלכה כ סג ש זכ"י טור א"ח סמן מרסד: **ג** מ ג"י פ"י מלכות תמידן ומוספין הל' ו סג עין רה: **ד** ה מ"י פ"ז מהל' לולב הל' ג ד סג עשין מז טו"ע א"ח ס' תרמו סע"ף א: **ו** נמי"י פ"ז מהל' שמיטה הל' יב ופ"כ מהל' מביה הל' טו טו"ע י"ד ס' ממ סע"י ח טו"ע ח"מ ס' רכד סע"י ז:

לעני רש"י

שיג"ה (שיר"א). ששור. ציפפ"ל. הקיבה השלישית של מעלי הגירה. פנצ"א. בטן (כאן בתורא מיוחדת של הקיבה הראשונה של מעלי הגירה).

רבינו חננאל

אבא שאול אומר ערבי שתיים אחת ללולב ואחת למקדש. ולרבנן הלכתא גמירי להו ע"ש נטיעות ערבה וניסוך המים, הלכה למשה מסיני. תניא אידך ערבי [נחל], פרט לצפצפה שגדילה בין ההרים. ת"ר איזו היא ערבה, קנה שלה ארום ועלה שלה משוך ופיה חלק, זו היא ערבה. איזו היא צפצפה, קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל זו היא צפצפה. ואם היא מין ערבה שקוראין אותה חילפא גילא, דומה למגל כשר, דומה למסר פסול. ואסיקנא חילפא [גילא] היא ערבה, שתייה מין ערבות הן. מיהו חילפא היא הדס רע, כדגרסינן בגמרא דרין אסא קאי בחילפא, אסא שמייה ואסא קרו לה, מכלל שהחילפא הדיס רע הוא (א) וכן שופר [תנאן] חציצרות ופתורא היא פתורתא. אמר אב"י אף אני אומר, בי הובלילא היא בי כסי ובי כסי היא בי הובלילא, למאי נפקא מינה, למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות. בין אם יאמר לך בי הובלילא נמצא, בין אם בבי כסי, בעובי בית הכוסות הוא. וכן שטר שכתוב בו בורסיף, היא בכל.

(ב) נראה דחסר בדברי רבינו וז"ל ל"ר חסדא הני תלת מילי אשתני שמייהו מכלילתא היא ערבתי וכן שופר חלוצות וכו'.